

İLGİ ve ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERLE OLAN İLİŞKİLERİ

Doç. Dr. Şefik UYSAL *

İlgiler, tavırlar, motifler ve değerler bireyin kişiliğinin önemli değişkenlerindedir. Bu özellikler bireyin eğitimsel ve meslekî uyumuna, kişiler arası ilişkilerine ve hatta günlük hayatına önemli miktarda etki ederler. Bunlardan ilgiler, son zamanlarda, özellikle endüstriyel psikologlar tarafından, üzerinde en çok durulan konulardan birisi olmuştur. Çünkü diğer bilgiler yanında bireyin ilgi alanlarını bilmek onları çeşitli mesleklere yöneltmede gittikçe önem kazanmaktadır.

İlgi, bir psikolojik kavram olarak çeşitli açılardan tanımlanmıştır. Literatürün gözden geçirilmesinden sonra bu tanımları dört ana grupta toplamak mümkün görünmektedir.

1. İlk olarak, bir objeye, faaliyete, amaca veya bir mesleğe olan ilginin şifahen belirtilmesi bir tanım olarak verilmekte ve buna da «belirtilen ilgi» adı verilmektedir. En basit anlamı ile, bireye neye ilgisi olduğu veya ne olmak istediği sorulmakta ve alınan cevabın onun ilgisini gösterdiği iddia edilmektedir. Bu yönde Fryer'in (7) yaptığı araştırma bulgularına göre, belirtilen ilgiler güvenilir sınırlar içinde kalmamaktadır. Diğer bir deyimle, bir soruya ya da bir seri sorulara verilen cevaplara dayanarak bir teşhise gitmek olanak dışı görülmektedir. Bu ilk yaşlarda bilhassa doğrudur. Çünkü bu yaşlarda, çocukların günlük yaşantılarının değişmesi oranında ilgilerde de bir değişme söz konusudur. Nitekim, meslekî davranışların gelişmesi çalışmalarında bu döneme «Fantazi-Hayal kurma dönemi» adı verilmiştir.

Görülüyor ki, belirtilen ilgi bir bireyin olgunluğu ile ilgilidir ve bize ilginin teşhisi yönünde güvenilir bir bilgi de vermemekte-

(*) Eğitim Fakültesi Eğitim Psikoloisi Kürsüsü Öğretim Üyesi.

dir. Bu tür ilgi, objektif yollarla toplanan bilgileri kontrol bakımından önemli kabul edilebilir.

2. İkinci. ilgi tanımı, bireyin bir faaliyete ya da bir mesleğe girmesi ile ortaya çıkan ilgiler şeklinde verilmektedir. Buna da «gösterilen ilgiler ya da «manifest ilgiler» adı verilmektedir. Bu, ilk bakışta, benimsenebilir bir ilgi tanımı olarak görünmekte ise de, çoğu kere hatalı teşhislere zemin hazırlamaktadır. Çünkü okul hayatında ve hatta hayatta, bu tür faaliyetlere iştirak faaliyetin kendisine olan ilgiden ziyade bir yan ilgi sonucu olmaktadır. (Örneğin, bir edebiyat klubünde faaliyet gösteren bir öğrenci, çok mümkündür ki bunu gerçekten edebî alanlara olan ilgisinden değil de, arkadaş edinme duygusu yüzünden gerçekleştirmiş olabilir.

Ayrıca, ilgilerin görülebilmesi çevrenin olanaklarına ve birey için sağlanan malî fırsatlara çok bağlıdır. Bu olanak ve fırsatları sağlayamayan bir çevre ve aile atmosferi içinde manifest ilgiyi müşahade etmek tabiatı ile mümkün olmayacaktır.

Bu yüzden, bu tür bir ilgi, bir prediktör olarak kullanılmamaktadır. Yalnız tıpkı belirtilen ilgilerde olduğu gibi bu da, ilgiler yönünden toplanan bilgilere bir katkıda bulunmakta ya da o bilgilerin geçerliği yönünde bir dış kıstas olarak kullanılabilir.

3. Objektif testler yolu ile ölçülen ilgiler bir diğer tanım olarak kabul edilmektedir. Burada önerilen faraziye şudur; eğer bireyin belli bir alana yada mesleğe ilgisi varsa o alan veya mesleğe ait bilgileri öğrenme eğilimi vardır. Örneğin, mühendisliğe ilgisi olan bir birey, genellikle teknik yayınlar okur veya gazete ve mecmualarda bu tür bilgilere ilgi gösterir. O halde bireyin akümüle edilmiş bilgilerini objektif testlerle (yeterlik ve bilgi testleri gibi) ölçmek ve sonuçlarından bireyin ilgili olduğu alanları tahmin etmek mümkün olabilmektedir. Burada dikkat edilmesi gereken husus, bütün mesleklere ait bilgileri bir teste toplamak mümkün olamayacağına göre her mesleğe yada meslek gruplarına özgü bilgi testleri hazırlamak gerektiğidir. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Mimarî Fakültesinin giriş sınavlarında kullandıkları «Mimarî Yetenek Testi» ve Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumunun bursiyer seçiminde kullandıkları «Fen Bilimleri Testleri» bu anlamda da ayrıca değerlendirilmekte olup, bu tür ilgi tanımı için tipik örneklerdir.

4. İlginin son tanımı da envanterler yolu ile olmaktadır. Buna göre, bireylere bir seri faaliyetler yada mesleklerin isimleri verilerek, bunlar arasından tercihlerini yapmaları istenir. İlgi envanterlerinin diğer ilgi ölçmelerinden farklılığı şöylece belirlenir; her faaliyet yada mesleğe deneysel yollarla saptanmış ağırlıklar verilerek sureti ile cevapların tümü bu ağırlıklara göre puanlanmakta ve envanterin kapsadığı sayıdaki ilki alanlarına göre bir profil elde edilmektedir. Böylece, bireyin ilgili ya da ilgisiz olduğu alanların tümüne ait bir bilgi elde edilmiş olunur. Halbuki diğer ilgi tanımlarına göre, sadece, bireyin ilgili görüldüğü bir veya en çok bir kaç alan hakkında bilgi sahibi olmak mümkün görünmektedir.

İlginin tanımlarına böylece kısaca göz attıktan sonra, şimdi de ilginin tiplerini söz konusu edelim.

İlgi Tipleri

Zekânın ve kişiliğin ölçülmesinde olduğu gibi, ilgide de ilk denemeler ilginin ne olduğu yönünde değil, sadece ölçülebilen kısmını ortaya çıkarma yönünde olmuştur. Tümü ile ilginç kabul edilebilecek bir çalışma olan Strong'un bir araştırmasında (8), belli bir meslekte olan erkeklerin, örneğin mühendislerin, genel grupta olanların ilgilerine göre önemli farklılıklar gösterdiği saptanmıştır. İlgi envanterleri geliştirildikten sonra, ilgi alanlarının yada tiplerinin saptanması ilk defa 1930 larda Thurstone tarafından ele alınmıştır. Thurstone 18 ölçekli envantere Faktör-Analiz tekniği uygulamış ve ancak dört ilgi alanı olabileceğini iddia etmiştir. Bunu takiben Strong 36 meslek ölçeğinden elde edilen verilere aynı istatistik tekniği uygulamış ve altı ilgi alanı olabileceğini önermiştir. Bunu Allport ve Vernon'un (3) çalışmaları izlemiştir. Kuder'de (2) kendi hazırladığı envanter sonuçlarının analizinde 9 faktör yani tip yada alan olabileceğini öne sürmüştür. Görülüyor ki araştırmacılar ilgi tipleri yönünde değişik bulgulara sahiptir. Bunların içinden çalışmaları uzun ve dikkatli bir süreç sonunda elde edilen bulguları özetlersek, ilgi alanları bakımından şöyle bir tablo ortaya çıkmaktadır (Tablo I).

Bu tabloda görüldüğü gibi, ilk ilgi faktörü i olan Bilimsel yada Teorik alanda bu dört araştırmacı birleşmiş görünmektedir. Bu tabloda gösterilmemiş olan diğer araştırmacılar için de doğrudur. Bilimsel ilgi alanına giren mesleklerden bazıları kimyagerlik, doktorluk ve psikoloğluktur. Tabii bu meslekler profesyo-

nel yani üst seviyedeki mesleklerdir. Yine bu ilgi alanında yarı profesyonel olarak lâboratuar teknisyenleri ve benzerleri düşünülmektedir.

TABLO I

<i>Thurstone</i>	<i>Alloport - Vernon</i>	<i>Strong</i>	<i>Kuder</i>
Bilimsel	Teorik	Bilimsel	Bilimsel
Halk İlişkileri	Toplumsal	Halk İlişkileri	Toplumsal
Dil		Dil	Edebî
_____	Ekonomik-Politik İş	Hayatı	Büro İşleri
_____	Estetik	Sistem	Hesaplama
_____	Dinî	İlişki	İkna
			Sanat
			Müzik
			Açık Hava

İkinci ilgi faktörü olan «Toplumsal» da yine genel bir anlaşma müşahade edilmektedir. İnsan ilişkilerini öngören sosyal bilimlerde öğretim üyeliği ve öğretmenliği, kütüphanecilik ve doktorluğun bazı ihtisas alanlarında aranan ilgiler bu alanda kabul edilmektedir.

Yine, bütün araştırmacıların saptadıkları ve anlaştıkları diğer bir ilgi alanı da tabloda dördüncü olarak verilen «İş Hayatı»dır. Kuder ve Strong bu çok geniş ilgi alanını üç alt-alan ve Alloport-Vernon ise bunu iki alt-alan olarak bulmuşlardır. Bu ilgi alanına giren meslekler oldukça çeşitlidir. Örneğin; Maliyeci, Matematikçi ve İstatistik Öğretim üyeliğinden kâtiplik ve memurluğa kadar değişmektedir.

Bunların dışında kalanlar genellikle iki ve daha fazla araştırmacıların anlaştıkları alanları göstermektedir.

Bütün bu izahlardan sonra açıkca anlaşılmaktadır ki, ilgi alanları kullanılan envanter ve ilgi alanlarını saptamadaki yöntemlere göre biçimlenmektedir. O halde, mevcut envanterlerden birinin içine aldığı meslekleri de buna göre düşünmek gerekecektir. Yalnız tabii yeni bir envanter geliştirmek isteyenler için durum başkadır. O zaman ya mevcut envanterlerden biri dikkate alınarak yada yeniden ilgi alanlarını saptayarak işe girilebilir. Super Meslek Uygunluğunun Değerlendirilmesi (6) adlı eserinde bütün bu çalışmalar ışığı altında bir senteze gitmiş ve bize bir ilgi envanterin-

de bulunması öngörülen ilgi alanları olarak şunları tavsiye etmiştir :

1. Bilimsel
2. Sosyal Yardım
3. Edebî
4. Mekanik
5. İş Hayatı
 - i. Sistem
 - ii. İlişki
6. San'at
7. Müzik

Tabiatı ile, bütün bu ilgi alanlarında düşünülen meslekler üç seviyede ele alınmaktadır :

1. Profesyonel
2. Yarı - profesyonel
3. Profesyonel olmayan

Tipik bir ilgi envanteri sonuçlarına bakılarak yukarıda belirtilen üç seviyeye göre bir yargıya varmak mümkün olmaktadır.

Cinsiyet Farklılıkları

Çevremizdeki gözlemlerimizden de kolaylıkla anlaşacağı üzere, cinsiyete göre ilgilerde bazı farklılıklar beklenmelidir. Bu yüzden hemen bütün ilgi envanterleri için erkek ve kızlara özgü ayrı puanlama normları hazırlanmıştır. Bu konuda en kapsamlı araştırma Strong (8) tarafından yapılmıştır. Strong'un araştırması sonucu, kızlar ve erkekler arasında oldukça geniş farklılıklar bulunmuş ve böylece bir erkeklik kızlık ölçeği hazırlanması ihtiyacı duyulmuştur. Bu araştırma bulgularına göre erkekler ve kızlar arasında ilgi farklılıkları şöyledir :

Erkek İlgileri	Kız İlgileri
1. Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	1. Müzik ve Sanat Faaliyetleri
2. Bedenî güç ve Macera ile ilgili faaliyetler	2. Edebî Faaliyetler
3. Politika ve Ordu Hizmetleri	3. Moda ve Sosyal Sorunlarla ilgili Faaliyetler
4. Satıcılık	4. Büro İşleri
5. Bazı Eğlence Faaliyetleri	5. Öğretmenlik, özellikle müzik öğretmenliği
6. Açık Hava Faaliyetleri	6. Sosyal Hizmetler.

Ayrıca, Huslander'in araştırması da bu bulguları destekler anlamda sonuçlara ulaşmıştır (10). En çok kullanılan ilgi envanterlerinden biri olan Kuder Tercih Envanterinde'de kız ve erkeklerin ilgi alanlarının farklı oldukları saptanmıştır. Bu konuda ülkemizde yapılan bir araştırma bulguları da (9) kız ve erkek öğrencilerin bazı ilgilerde farklılıkların gözlenmesine olanak hazırlamış görünmektedir. Ülkemizde kız öğrencilerin, açık hava, ikna, san'at, sosyal servis ve büro işlerindeki ilgilerde erkek öğrencilerden daha yüksek görünmektedir. Ayrıca kız öğrenciler sözü edilen bu ilgilerde erkeklerden daha mütecanis bir grup olarak belirmektedir. Yalnız, sözü edilen bu araştırmada, ilginç bir sonuçla karşılaşılacaktır. O da batıda yapılan bütün araştırmalarda erkek öğrenciler mekanik ilgi alanında kızlardan oldukça farklı olmalarına rağmen, ülkemizde bu alanda bir kız-erkek farklılığı görülmemektedir. Bu sonuç, ülkemizde kız öğrenciler erkekler kadar mekanik ilgiye sahiptir şeklinde bir genelleme imkânı vermemekte ise de daha ileri araştırmalar için bir başlangıç bulgusu olarak dikkati çekici bir özelliğe sahiptir (9).

Yaş Farklılıkları

İlgide yaş farklılıklarını görmek maksadı ile üç önemli araştırma yapılmıştır. Biz bunlardan en geniş bilgiyi toplayan ve oldukça dikkatli bir metodoloji uygulayan Strong'un (8) bulgularını özetlemek isteriz.

Strong, ilk olarak, erkeklerin 15, 35 ve 55 yaşlarında 'ki ilgilerini kendi hazırladığı envanterleri kullanmak sureti ile saptamıştır. 15 yaşındaki gençlerin ilgileri, bu araştırma bulgularına göre; 25 yaşında olanlarla oldukça benzerlik göstermekte (0.57), bu benzerlikler yaşlar ilerledikçe artmaktadır. Korelasyonlar 35 yaşındakiler için 0.66 ve 55 yaşındakiler için ise 0.89 olarak bulunmuştur. 15 yaşından sonraki değişikliğin yarıya yakın bir miktarının 17 yaşına kadar olabileceği, meslekî davranışların gelişimi yönünde yapılan araştırmaların ortaya koyabileceği bir sonuçtur. Buna göre, öyle görünüyorki, ilgiler 18 yaş civarında hemen hemen kristalleşmektedir. Ayrıca, Strong'un olgunluk-ölçeği kullandıktan sonra elde ettiği sonuçlardan da anlaşılacağı üzere, ilgi-olgunluğu puvanları düşük olanlarda yaş ilerledikçe ilgilerde görülen değişmeler fazlalaşmaktadır. O halde yaş faktörü dışında, meslekî davranışların olgunluğu da bir diğer faktör olarak ilgi de-

ğişmelerinde önemli kabul edilmektedir. Nitekim, 25 yaşından sonraki ilgilerden önemli bir değişimin görülmemesi de bu genellemeyi desteklemektedir.

Aile Benzerlikleri

Yine Strong'un araştırmasında 110 baba ve oğullarının ilgileri arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Oğulların yaşları 15-28 arasında değişmektedir. Strong'un ölçtüğü ilgi alanlarında elde ettiği korelasyonlar 0.11 ile 0.48 arasında değişmektedir. Ortalama korelasyon ise 0.29 olarak saptanmıştır.

Diğer yandan, Forster'in yaptığı araştırmada (7) ilgi envanteri uyguladığı 125 baba-oğulun 25 mesleki ilgi ölçeğinde verdiği korelasyon 0.00 ile 0.48 arasında değişmektedir. Bu araştırmada oğulların hepsi Amerika Minnesota Üniversitesinde öğrencidir.

Bu iki önemli araştırma bulgularının ışığı altında görüyoruz ki, baba ile oğul arasında meslekî ilgiler yönünde ciddi bir ilişki mevcut değildir. Bu araştırma sonuçları dikkatlice tetkik edildiği zaman, tüccar ve kalifiye iş adamlarının oğullarının ilgileri babalarına oldukça yakın görünmektedir. Nitekim yüksek korelasyonlar bu ölçekte elde edilmiştir. Bilindiği gibi bu meslek sahipleri toplumda, genellikle, üst sosyo-ekonomik statüye sahiptirler. Oğullarda bir identifikasyon sonucu bu mesleklere yönelmeyi bir emel (aspiration) olarak benimsemiş olabilirler. Alt sosyo-ekonomik statüye sahip olan babaların çocuklarının ise fazla rizikolu olan bu mesleklere karşı ilgilerinin az olduğu müşahade edilmektedir. Bu husus «Gençlerin Mesleklere Bağladıkları Değer Hükmüleri» konusunda Abdurrahman Sanay ve arkadaşlarının yaptıkları araştırma (4) bulgularına göre, ülkemiz için varit kabul edilebilir.

Aile benzerlikleri yönünde bir ilginç çalışma da ikizler ve özdeş ikizlere yapılmıştır. Carter'in (7) yaptığı bu araştırmada 43 ü özdeş olmak üzere 20 ikiz kardeş alınmış bir ilgi envanteri uygulanmıştır. Özdeş ikizlerde korelasyon 0.50, diğer ikizlerde ise 0.28 bulunmuştur. Görüldüğü gibi özdeş ikizlerde birbirine benzer yaşantıları dolayısı ile önemli bir ilgi yakınlaşması gözlenmektedir.

Kabiliyet ve İlgi

Kabiliyet ve ilgi arasında bazı ilişkiler bulunmuştur. Strong eserinde (8) genel kabiliyet testleri ile ilgiler arasında ilişkiler

arayan çeşitli araştırmaları özetlemiştir. Buna göre bulunan korelasyonlar -0.40 ile $+ 0.40$ arasında değişmektedir. Yüksek pozitif korelasyonlar genel kabiliyet ile bilimsel ve lingüistik ilgilerde bulunmuş, negatif korelasyonlar ise, sosyal yardım, iş ilişkileri gibi ilgi alanlarında görülmüştür. Tabiatı ile bu sonuçlar kullanılan genel kabiliyet testlerinin mahiyetine çok bağlıdır. Örneğin; eğer kullanılan genel kabiliyet testi soyut kavramların ölçülmesine daha fazla ağırlık veren bir ölçek ise, bunun bilimsel ve lingüistik alanlarla yüksek korelasyon vermesi beklenebilir.

Özel kabiliyetler ile ilgiler arasındaki ilişkileri görmek üzere çok daha az araştırma yapılmıştır. Adkins ve Kuder (10), Kuder'in Meslekî İlgi Envanteri ile Thurston'un Temel Kabiliyetler Testi arasındaki ilişkiyi görmek için yaptıkları çalışmada bu iki ölçek arasındaki korelasyonu 0.30 olarak bulmuşlardır. Bu korelasyon sadece sayı ile ilgili kabiliyet ile hesaplama ilgisi arasında görülmüştür. Diğerlerinde korelasyonlar 0.30 un oldukça altında kalmaktadır.

Görüldüğü gibi ilgiler ile genel kabiliyetler ve özel kabiliyetler arasında önemli bir ilişki görülmemektedir. Halbuki genel izlenim bu bulguların tersine bir görünüm vermektedir. Diğer bir deyimle, belli bir alanda kabiliyeti yüksek olan birisinin o alanda yüksek bir ilgiye sahip olduğu da düşünülmektedir. Bunun izahı da şöyle yapılmaktadır. İlgi bir kimsenin çevreye karşı tepkilerinin bir ifadesidir. Bir şeyi sevip sevmemek o objeyle tatminkâr bir başlangıç sağlayıp sağlayamamakla ilgilidir. Yani, örneğin, zeki olan birisi matematik problemlerini çözebildiği oranda ona ilgi duyacaktır. Sonuç olarak kabiliyet ile ilgi arasında bir ilişki beklenmesi doğaldır denmektedir. Halbuki deneysel bulgular bu genel izlenimi yada düşünceyi destekler anlamda sonuçlar vermemektedir. Öyle görünüyorki bu alanda daha ayrıntılı ve dikkatle planlanmış araştırmaların yapılmasına şiddetle ihtiyaç duyulmaktadır.

Kişilik ve İlgi

Çeşitli araştırmalarda kişilik ile ilgiler arasından bazı ilişkiler bulunmuştur. Şimdi bu araştırma sonuçlarından bazılarını göz atalım.

Sarbin ve Berdie (3), değerlerle Strong Meslekî İlgi envanteri sonuçları arasında bir ilişki bulmuştur. Bu araştırmacılar 52 üniversite-

te öğrencisi üzerinde yaptıkları bu araştırmada bilimsel ilgi ile teorik değerler, sosyal yardım ilgisi ile dinî değerler arasında pozitif bir korelasyon elde etmişlerdir.

Yine, Duffy ve Crissy'nin (3) 108 üniversiteli kız öğrenci üzerinde yaptığı benzer araştırma sonucunda da Sarbin ve Berdie'yi destekler anlamda bulgular elde etmişlerdir. Burgemeister (7) bu bulguları bir başka ilgi alanında gözlemiştir. Yaptığı araştırma sonuçlarına göre, kütüphaneciler, sanatkâr ve yazarların ilgileri ile estetik değerler arasında belli oranda bir ilişki olduğu anlaşılmaktadır.

Biraz daha karmaşık kişilik özelliği olarak duygusal uyum ile ilgi arasındaki ilişkileri arayan Berdie (7), Minnesota Çok Yünlü Kişilik Envanteri ve Strong İlgi Envanterini oldukça geniş bir grup lise son sınıf öğrencisine uygulamıştır. Elde edilen sonuçlara göre, ilgi envanterinde mekanik alanda yüksek puan alan öğrencilerin duygusal uyumda güçlük çektiklerini, buna karşılık sosyal işlerde ilgisi yüksek olanların daha olumlu yönde uyum sağladıkları görülmüştür. Bu konuda yapılan diğer bütün çalışmalar da Berdie'nin elde ettiği bulguları destekler nitelikte sonuçlar vermişlerdir.

Daha ziyade kişilik bozuklukları üzerinde çalışan Triggs (10), 35 üniversiteli erkek öğrenciye Minnesota Çok Yönlü Kişilik Envanteri ve Kuder envanterini uygulamıştır. Sonuçlar şöyledir:

Depresyon ve sosyal servis arasındaki ilişki	—0.34
Depresyon ve büro işleri arasındaki ilişki	0.36
Psikopatik Sapma ve mekanik ilgi arasındaki ilişki	—0.41
Paranoid ve hesaplama ilgileri arasındaki ilişki	—0.38
Paranoid ve Bilimsel ilgileri arasındaki ilişki	—0.33
Psikasteni ve Bilimsel ilgileri arasındaki ilişki	—0.33
Psikasteni ve Müzik ilgileri arasındaki ilişki	—0.39
Şizoid ve Müzik ilgileri arasındaki ilişki	0.38
Şizoid ve Büro işleri ilgileri arasındaki ilişki	0.38

Bu sonuçları özetlersek şu genellemeleri yapmak mümkün görünmektedir :

1. Mekanik, bilimsel, hesaplama ve sosyal hizmetler alanlarında ilgileri yüksek olanlar pozitif kişilik özellikleri göstermekte, buna karşılık,

2. Müzik ve Büro işleri ilgi alanlarında yüksek puan alanlar kişilik uyum problemleri göstermektedirler.

Yazımızda buraya kadar, ilginin çeşitli değişkenlere göre araştırma bulgularına dayanan özlü bir incelenmesi yapılmıştır. Görüldüğü gibi ilginin bazı değişkenlerle olan ilişkisi daha henüz bütün açıklığı ile ortaya konmuş değildir. Bu belkide ilginin bir psikolojik kavram olarak tanımlanmasındaki ve bu yüzden ölçülmesindeki farklılıkların ortaya çıkardığı bir sonuç olabilir. Bu noktada ilginin ölçülmesi sorunu önem kazanmaktadır. Bu konuda çeşitli yaklaşımlar mevcuttur ve her biri de kendine özgü bir ölçme yöntemi kullanmaktadır. Konunun karmaşıklığı dikkate alınarak ilgi ölçülmesi sorunu müteakip yazımızda incelenecektir.

B İ B L İ Y O G R A F Y A

1. DALEY, John ve HAGANAH, Theda Vocational Interest Measurement-Theory and Practice, University of Minnesota Press, Minneapolis, 1955.
2. KUDER, Frederich G., Kuder Preference Reford, Examiner Manual Vocational Form-C, Science Research Associates, Chicago 1956.
3. ROE, Anne, The Psychology of Occupation, John Willey and Sons Inc., New York, 1958.
4. SANAY, Abdurrahman, FREY, Frederich W., ve ANGELL, George W., Öğrencilerin Meslek Gruplarına Bağladıkları Değerler, Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Araştırmaları ve Değerlendirme Bürosu, Ankara, 1962.
5. SUPER, Donald, «Vocational Interest and Vocational Choice,» Educational and Psychological Measurement, 7, 1947.
6. SUPER, Donald, Appraising Vocational Fitness, Harper and Brothers, New York, 1949.
7. SUPER, Donald, The Psychology of Careers, Harper and Rew, Publishers, New York, 1957.
8. STRONG, E. K. Vocational Interests of Men and Woman, Stanford University Press, Stanford, 1953.
9. UYSAL, Şefik, Bireysel ve Toplumsal Faktörlere Göre Lise Öğrencilerinin Meslek Seçimleri, A. Ü. Eğitim Fakültesi Yayınlarından, No : 12, Ankara, 1970.
10. ZYOTOWSKI, Donald G., Vocational Behavior-Readings in Theory and Researc, Holt Rinehart and Winston, Inc., New York, 1968.